ଯୌତୁକ ।

ଶ୍ରୀ ଭିକାରିଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ।

ଯୌତୁକ ।

(ପ୍ରହସନ)

ଶ୍ରୀ ଭିକାରିଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ
ପ୍ରଣୀତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

(କଟକ ଷ୍ଟାର କ୍ଲବଦ୍ୱାରା
ପ୍ରଥମ ଅଭିନୀତ ।)

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ।

Printed by H. K. Das,
Chandrodaya Press,
Cuttack.
1924.

୧୯୮୦

ପରିବର୍ତ୍ତିତ ମୂଲ୍ୟ
Rs 2 – [illegible]

ନାଟ୍ୟୋଲ୍ଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ।

ପୁରୁଷ ।

୧ । ପଦ୍ମନାଭ—ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ।

୨ । ମଧୁସୂଦନ ପଟ୍ଟନାୟକ—ପଦ୍ମନାଭଙ୍କ ପିତା ।

୩ । ନରହରି, ଶ୍ରୀରାମ, ଗୁରୁଚରଣ—ପଦ୍ମନାଭଙ୍କର ବନ୍ଧୁଗଣ ।

୪ । ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ଓ ରଘୁନାଥ—ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ବନ୍ଧୁଦ୍ୱୟ ।

୫ । ଦୀନବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ—କନ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ।

୬ । ରତ୍ନାକର ଓ ପ୍ରଭାକର—ଦୀନବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ବନ୍ଧୁଦ୍ୱୟ ।

୭ । ଶ୍ରୀଧର ଦାସ, ମକୁନ୍ଦ ଦାସ ଓ କହ୍ନେଇ ଦାସ—ତିନିଜଣ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ।

୮ । ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାରିକ—ଗ୍ରାମ୍ୟ ବାରିକ ।

ବରଯାତ୍ରିଗଣ, ପୁରୋହିତ, ଜ୍ୟୋତିଷ, ଗାୟକ, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଗଣ, ଗାନ୍ଧିକ ଓ ଅନ୍ୟପୁରୁଷଗଣ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ।

୧ । ପବିତ୍ରା—ପଦ୍ମନାଭଙ୍କ ମାତା ।

୨ । ରମା—ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଭଗ୍ନୀ ।

୩ । କୁନ୍ଦ—ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଗୃହର ଦାସୀ ।

୪ । ନିର୍ମଳାବାଳା—ଶିକ୍ଷିତା ଯୁବତୀ ।

୫ । ପ୍ରମିଳା, ଶଶିକଳା, ଚାରୁଶୀଳା, ଓ ବସନ୍ତବାଳା—ନିର୍ମଳାବାଳାଙ୍କ ବନ୍ଧୁଗଣ ।

୬ । ରାଧୀ—ନିର୍ମଳାବାଳାଙ୍କ ଗୃହର ଦାସୀ ।

ବାଳିକାଗଣ, କନ୍ୟା, ବାଲକାଗଣ, ଅନ୍ୟରମଣୀଗଣ, ନର୍ତ୍ତକୀଗଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀଗଣ ।

ଯୌତୁକ ।

ପ୍ରଥମ ଅଭିନୟ ।

୧ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

(ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଚଉପାଢ଼ୀ ।)

(ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାରିକର ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ ।

ବୋଲ ହରେ ରାମ ଭାଇ ବୋଲ ହରେ ରାମ
ଦୁନିଆରୁ ଉଠିଯାଉ ବଶ ପାଧ୍ୱ ନାମ ।
ବନ୍ଦେ ପାଣି ଉଛାଣି
ଜକଗାଲେ ନଟ୍ଟ ଖାଇ ଖୁନ୍ଦା ଚଟକଣି
ପୁଅକୁ ଝିଅ ଝିଅକୁ ପୁଅ ଆଉ ନପଟି
ଝିଅକୁ ଝିଅ ଚଳାଇଦିଅ, ବର ତ ବହୁତ ଦାମ,
ବର ତ ବହୁତ ଦାମ, ବର ତ ବହୁତ ଦାମ ।

(ମଧୁସୂଦନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ରଘୁନାଥ ଏବଂ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ମୋ ସାଆନ୍ତେ ତ ଆଇଲେଣି (ପୁନଃ ପୁନଃ ଅଭିବାଦନ କରି) ଯୁହାର, ଯୁହାର, ସାଆନ୍ତେ ଯୁହାର ।

ମଧୁ—କିରେ ଚନ୍ଦର, ତୁ ସବୁ ସଜିଲ ସାଜିଲ କରି ସାରିଲୁଣି ? ପିଉକାଠଅ ସବୁ ପହଞ୍ଚିବେ ସବା ? ଦୁଇ ଗୃହଖଣ୍ଡ ସତରଞ୍ଜି ଅଞ୍ଚ ଦୁଇ ଚନଖଣ୍ଡ କମ୍ବଳ କୋଉଠି କାହା ଘରି ଥିବ ଖୋଜ ଖାଜ ଅଣ ।

ଚନ୍ଦ୍ର – ଆଜ୍ଞା, ଆଜ୍ଞା ସାଆନ୍ତେ ସେଥିଲାଗି ସାଆନ୍ତେ ଆପଣ ଭାବନା କରିବେ ନାହିଁ । ସାଆନ୍ତଙ୍କ ପୁଅଙ୍କର ବାହାଘର ହବ, ଆଜ୍ଞା

ପିଉକାଉଥିଙ୍କ ଲାଗି କରୁଣା ଦଂ ଗୃହ ଗଣ୍ଡ ଅଞ୍ଜା ଚନ୍ଦ୍ରମଣି
ତା'ପଛୁ ଅଣି ପଠେଇଦବ ।

ମଧୁ—ଅରେ ନୋହୁଲେ କରେ ଚନ୍ଦ୍ର ! ବେସ !, ବେସ, ସାବାସ ସାବାସ ! ବୁଝିଲନା ରଘୁନାଥ ଖଇ, ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଭଲ ବାହକ ଅଉ ଦୁନିଅରେ କେହି ନ ଥିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଅଜ୍ଞା, ସବୁ ସାଅନ୍ତଙ୍କ କଲ୍ୟାଣରୁ । ସାଅନ୍ତଙ୍କର ମୁଁ ତନା ପୁରୁଷର ଚାକର । ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଗୁଣ ମୁଁ ମରିଗଲେ ବି ପାସୋରି ପାରିବି ନାହିଁ । ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଯୋଗେ ମୋର ବଳବାଡ ହଳ ବଳଦ ସବୁ । ସାଅନ୍ତେ ମୁଁ ଦୁହେଁଯାକ ବର୍ଷବର ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ହଳ ଯେନ ବିଲକୁ ଯାଉଁ । ସାଅନ୍ତେ ଅଗେରେ କାମ ସାରି-ଦେଇ ମୋ ବିଲରେ ବି ଅଗ୍ନ ଅଗ୍ନ ନ ବୁଲେଇଲେ କେବେ ତାଙ୍କ ମନ ବୋଧ ହୁଏନା । ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଗୁଣ ଅଉ କ'ଣ ବାଖାଣିବି, ସବୁ ସମ୍ପଦ ମୋର ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଯୋଗେ ।

ମଧୁ—ଅରେ ହେଃ ହେଃ ସେଗୁଡ଼ାକ ଚନ୍ଦ୍ର କାହିଁକି କହୁଚୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ସାଅନ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ାକ କହିବିନାହିଁ ! ନକହିଲେ ମୋ ମୂର୍ଦ୍ଧନା ଫାଟିଯିବ । ସେ କଥା ତ ମୁଁ ଚିରଦିନ ଗାଉଥିବି । ବାପ ମୋର ଜମିଦାର ଲି ତିନଗୁଣ୍ଠ ରଖି ଯାଇଥିଲା । ସାଅନ୍ତଙ୍କ କଲ୍ୟାଣରୁ ମୁଁ କୋଉବରଷ ଦୁଇଗୁଣ୍ଠ କୋଉବରଷ ଚାରିଗୁଣ୍ଠ କୋଉବରଷ ପାଏ କୋଉବରଷ ଦୁଇପା-ଏମିତି ଏମିତରେ ଏଇକ୍ଷଣି ଜମି-ବାଡ଼ ୧୦ ମାଣ ପାଏ କଲିଣି, ମୋର ସବୁ ବଢ଼ନ୍ତି ସାଅନ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ । ସାଅନ୍ତଙ୍କର ବି ଅଗେ ତ୍ରିଲକ୍ଷ ଗାଉଣୀ ପଚିଶ ଗାଉଣୀ ଦେଢ଼ି ହଉଥିଲା । ମୋରି ଯୋଗରୁ ସାଅନ୍ତଙ୍କର ଏଇକ୍ଷଣି ବାଡ଼ିବଢ଼ି ପାଞ୍ଚଭରଣ ବାଇଶ କୋଡ଼ି ପାଏ ଦେଢ଼ି ହେଲଣି ପୁଣି ଦେଢ଼ିରି ତ ସୁଧ ଗଡ଼ୁଚି ବଢ଼ୁଚି ନେ କେ ଜାଣି କେତେଯାଏ ହବ ।

ମଧୁ—(ସ୍ୱଗତ) ଓଃ ସାଇଲି ବର୍ତ୍ତ । (ପ୍ରକାଶ୍ୟ) ଅରେ ଚନ୍ଦର
ସେଗୁଡ଼ାକ ଏଇକ୍ଷିଣେ କାହିଁକି କହୁଚୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା କହିବ ନାହିଁ ? ଆପଣ ମୋର ମୁନିବ, ଆପଣଙ୍କ ଗୁଣ
ନ ଗାଇବ ତ ଆଉ କାହା ଗୁଣ ଗାଇବ । ଆପଣଙ୍କ ବଢ଼ନ୍ତିକି
ମୋ ବଢ଼ନ୍ତି । ମୁଁ ଗୁଣ୍ଡିଆ ଥିଲି ଅପଣଙ୍କ କଲ୍ୟାଣରୁ ଚନ୍ଦରା
ହେଲି, ଫେର ଏଣିକି ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାବୁକ ହେଲିଣି । ଆପଣ
ମଧୁ ନାଏକ ଥିଲେ, ମଧୁସୂଦନ ନାଏକ ହେଲେ, ଫେର
ଏଇକ୍ଷିଣେ ମଧୁସୂଦନ ପଟ୍ଟନାୟକ ହେଲେ । ମୋ ଉପରେ
ଆପଣଙ୍କର ଯେମିତ ସୁଦୟା ଅଛି ବୋଲି ଆପଣଙ୍କର
ପାହାରେକୁ ମୋର ପାହାରେ ବରାବର ଲାଗିରହିଛି ନା । ଆପଣଙ୍କ
ଗୁଣ ମୁଁ ଫେର ନୂଆରେଇ ରଖିବ କୋଉଠି, ଛାତ ଫାଟିଯିବ ।

ମଧୁ—ଆଚ୍ଛା ହଉ ହଉ, ହେଇ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଆଇଲେଣି ।

(ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଶ୍ରୀଧର ଦାସଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଓ ଅଭିବାଦନ)

କ ମଧ୍ୟସ୍ଥେ ! ଅଜ୍ଞ ସିଉକାର ଆସିଛି କି ?

ଶ୍ରୀଧର—ଆଜ୍ଞା ହିଁ କାହିଁକି ନ ଆସିବ । ଖାଲି ଆପଣଙ୍କ ଅନୁମତି
ହେଲେ ତ ହେଲା ।

ମଧୁ—କଣ ହେଲା ଫେର ? ନଗଦ ଦଶହଜାର, ସୁନାର ସାଜେ,
ରୁପାର ସାଜେ, ସାଇକଲ ଗୋଟାଏ, ଘୋଡ଼ା ଗୋଟାଏ, ଆଉ
ପାଲିଙ୍କି ଗୋଟାଏ, ଏଥିରେ ରାଜି ତ ?

ଶ୍ରୀଧର—ଆଜ୍ଞା ସବୁଥିରେ ରାଜି, କେବଳ ସେହି ଦଶ ହଜାର କଥାଟି
ଅଲୁଅ ପଡୁଚି, କହନ୍ତି ଦୁଇ ହଜାରଟି ଦେବେ ଆଉ ପାରିବେ
ନାହିଁ ।

ମଧୁ—ଯା, ଯା, ଯା, ବଡ଼ା ହୁଅ ବଡ଼ା ହୁଅ ।

ଶ୍ରୀଧର—ଆଜ୍ଞା ।

ମଧୁ—ଅରେ ଯାହୋ, ଅଜ୍ଞା ଅଜ୍ଞା କଥା ପଛେ କହିବ । ଚନ୍ଦ୍ରମଣି !

ଅଙ୍କୁ ଶବା କର, ଅଗେ ବଡା କର । ପିଣ୍ଡାରେ ସୁନ୍ଦରଙ୍ଗା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ବସିଛନ୍ତି ପଛ, ତାଙ୍କୁ ଡାକଅଣ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଯା ଯା ମଧ୍ୟସ୍ଥେ, ଥିର ହୋଇଁ ଚାଲି ଯା ।

ଶ୍ରୀଧର—ଅଜ୍ଞା—

ଚନ୍ଦ୍ର—ଗ୍ରେପ୍ ଗ୍ରେପ୍ ଅଜ ପାଠି କରନା (ପୃଷ୍ଠରେ ହସ୍ତନବେଶ ଓ ଉଭୟଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ୍) ।

ମଧ—ଶୁଣୁଚନା ତାଙ୍କ ଶଚାର । ପାଞ୍ଚ ହଜାରକୁ କମେଇ କମେଇ ଅଣି ଚନ ହଜାର ହେଲା, ତେବେ ବ ସେଥିରେ ଓଜର; ପୁଅକୁ ପଢ଼େଇ ଗୁଣେଇ ଚନଚନଟା ପାର ଚାରଟା ପାସ କରେଇଲ, ଏବେ ବସିଛନ୍ତି ମୋପଚରେ ଗୋଟା ଜୋଇଁ କରନେବେ; ମାହାଲ୍ଲଅ ପଢ଼ଚ—ଅଜ୍ କ'ଣ ।

ପ୍ରାଣ—ମାଗଣା ଖାଇବାକୁ ସମସ୍ତେ ଖୋଜନ୍ତି ।

ରଘୁ—ଅଜ୍ କ'ଣ ହେ । ପୁଅଟିଏ ଜନ୍ମ କରବା ଯେ କ ମିହନ୍ତ, ପୁଣି ତାକୁ ପଢ଼େଇବା ଗୁଣେଇବା ଯେ କ ମିହନ୍ତ, ସେ କଥା ଯେ ପୁଅ ଜନ୍ମ କରଚ ସେ ସିନା ବୁଝିବ, ଝୁଅ ଜନ୍ମ କଲ ବାଲ ତା କୋଉଠୁ ବୁଝିବେ ।

(୨ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ମକୁନ୍ଦ ଦାସ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାଇକର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—କ ମଧ୍ୟସ୍ଥେ କଣ ବୁଝିଲ ଠିକେ ଠିକେ କହଯାଅ—ସୁନା ଓ ରୁପାର ଦୁଇଟି ସାଜ, ହଉଚ ?

ମକୁ—ହଁ ଦୁଇ ସାଜ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି, ଦେଖିବେ ନାହିଁ ।

ମଧୁ—ଗ୍ରସ୍ତାଖରଚ ଚନହଜାର, ହଉଚ ?

ମକୁ—ଚନ ହଜାର ଚନ ହଜାର କାହିଁକି ହଉଚନ୍ତି ଯାହା ମିଳବ ଅପେ ବୁଝିବେ । ମୋ ବନ୍ଧାଙ୍କରେ ଏକା ତ୍ରୁଟି କରବେ ନାହିଁ; ହଁ, ଏତକ ବେଳରୁ କହ ଦଉଚ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ମଧ୍ୟସ୍ଥେ । ତୁମେ ଅମ ସାଅନ୍ତଙ୍କୁ ଚହି ପାରୁନାହିଁ । ତୁମେ

ତାଙ୍କ କଥା ଜାଣିନା । ସେ ଯେବେ ଦେଇ ବସିବେ ତ ଅଉ କହିବାକୁ ଥିବ ନାହିଁ । ମୋର ଜନମରୁ ଏ ଘରେ ସେବା, ଭାଲ୍ ନଖାଇ ନପୀଇ ମୁ ବଢ଼ିଛୁ । ଟୋପା ଚୋବଣିରେ ପାଅନ୍ତ-ଙ୍କର ଧାରୁଅ ହୋଇ ନାହିଁ । ଖାଇଲା ପୀଇଲା ବେଳ ହେଲା ତ ପାଅନ୍ତାଣୀ କବାଟ କିଲିଦେଇ ପାଅନ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ପିଣ୍ଡାରେ ଚୋବଣି ବାଢ଼ନ୍ତ । ତାଙ୍କ କଥା କହିଲେ ସରିବ ନାହିଁ, ତୁମେ ଅଗେ ପାଅନ୍ତଙ୍କ ମନ ନେଇ କାମ କରି ପାର, ଦେଲାନେଲା ବେଳକୁ ତୁମେ ଅଛ କି ମୁଁ ଅଛୁ ।

ମଧୂ—ତେବେ କ'ଣ ପିଉକାର ଅଢ଼ ଅସିବ ?

ମକୁ—ଅଢ଼ ଫେର କେମିତ ହବ । ଏଇ ତ ଅପଣଙ୍କ ଯବାବ ପାଇଲି । ମୁଁ ଫେର ଯାଇ କହିବି, ଦିନ ବାର ଧସ ଯିବ, ପିଉକାର ଅସିବ କି !

ମଧୂ—ତେବେ ଅମକୁ ହଜାର ଟଙ୍କାଟି ବଇନା ଦେଇ ଯାଅ ।

ମକୁ—ବଡ଼ ଚଲ୍ତା ନାହିଁ, ଯାଉଚ ସେଇ କଥା କହିବ ।

ମଧୂ—ଶୀଘ୍ର ଯାଅ, ତା ନ ହେଲେ ଅମେ ଅନ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁଁ ।

(ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

———※———

୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

କକ୍ଷ ।

(ପଦ୍ମନାଭ, ନରହର, ଶ୍ରୀରାମ, ଗୁରୁଚରଣ ପ୍ରଭୃତ ବନ୍ଧୁଗଣଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ନର—well ପଦ୍ମନାଭ । ତୁମର father ତ କ'ଣ ଏପରି ଗୋଟାଏ ଯବାବ ଦେଇ ପାରିଲେଣି । ଏବେ ହେବ କ'ଣ?

ପଦ୍ମ—Dam care for such ଯବାବ ।

ଶ୍ରୀରାମ—Quite so. ଭଏ ଗୋଟା କଥା, ଯେ ବାପ ହେବ

ତାର without consent ରେ ବାପା ଗୋଟା ସବାବ ଦେଲେ ହୋଇଯିବ । By no means. ସେଟା ବାପାଙ୍କର foolishness. ତାର consequence ବାପା ଭୋଗିବେ, ପଦ୍ମନାଭ କ'ଣ କରିବ ।

ଗୁରୁ—ନିଶ୍ଚୟ । ପଦ୍ମନାଭ କ'ଣ ପଶ୍ନ ହୋଇଛ, ବାପା ଯାହା କହି-ଦେବେ ସେ ସେଇଆ accept କରିନେବ । ବାପାଙ୍କର ଏତିକ ଟିକେ common sense ନାହିଁ ଯେ ବାହା ତ ହେବ ପଦ୍ମନାଭ, ସେ ଲୋକର wife ଗୃହେଁ ତାଙ୍କୁ ଟିକେ ପଚ୍ଚାର ଦେଁ ।

ପଦ୍ମ—I must select my own wife ବାପାଙ୍କ କଥାରେ ମୁଁ ଭୁଲିବାକୁ ଯାଉନାହିଁ । ବାପା has no ଅକ୍ତିଆର in this matter.

ନାର—ବଡ଼ ଲଜ୍ଜାର କଥା । ବୁଢ଼ା ଗୁଡ଼ାକ ସବୁବେଳେ ବେକୁବ୍ ! ସମାଜଟାକୁ ଏଇ ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାକ ମିଳି ନଷ୍ଟ କରି ଦେଲେ । ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାକ ବଦାୟ ନ ହେବାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଜ କଦାପି ବାଟକୁ ଆସିବ ନାହିଁ । ବୃଦ୍ଧାଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଲୋପ ନ ହେବାଯାଏ ସମାଜର କୌଣସି ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗୁରୁ—ଶୀଘ୍ର ଗୋଟାଏ associsation start କରି for the present ଏ ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଚୁଣ୍ଡି ବାନ୍ଧିବାକୁ ଗୋଟାଏ resolution କରି ନ ଦେଲେ ଆଉ ଚଳିହେବ ନାହିଁ ।

ଶୀବମ—ଆଉ ଗୋଟାଏ definite resolution ଦରକାର ଯେ educated son ମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ uneducated ବାପା's can't interfere.

ପଦ୍ମ— ଖୁବ ଦରକାର, ଖୁବ ଦରକାର । Such a resolution

immediately necessary. ନ୍ୟାୟ୍ୟ ଅନ୍ୟାୟ୍ୟ ବସ୍ତୁର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ intelligence ନାହିଁ । କେବଳ interfere, interfere. interfere.

ବେହାଗ—ଏକତାଳା ।

ଗୀତ

ନ୍ୟାୟ୍ୟ ଯୁଗକୁ ଗର୍ଜିବା
କିବା ବାଧା କଥାରେ ରହିବା,
ବିଷମ ସମସ୍ୟା ପଡ଼ିଛୁ ଏବେ
କେଉଁ କଥାଟି କହିବା ।
ବାପା ବୁଝି ଆମ ବୁଝି
ଦୁଇ ବୁଝି ମାପିବା,
ଯେଉଁ ବୁଝି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହେବ
ସେହି ବୁଝିକୁ ଥାପିବା ।
ନ୍ୟାୟ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ସିଧା ଉକ୍ତି
ପଢ଼ିଲେ ଶୁଝାଇବା,
ତେବେ ଯେବେ ନ ଶୁଣିବେ
ବାପାପଣରୁ କାଟିବା ।
ଯେବେ ଥିଲେ ପିତା ପୂଜ୍ୟ
ସେ କାଳକୁ ଭୁଲିବା,
ଏ କାଳକୁ ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି
ସବୁ ଅଗେ ବୁଝିବା ।
ଜନ୍ମଦାତା ବୋଲି ଦାବି
ଅମୂଳକ ଜାଣିବା,
ପାଳନାର ବାପ ସତ୍ୟ
ସେ ସେଠିକ ଛୁଇଁବା ।

ଶ୍ରୀରାମ—ପଦ୍ମନାଭର ପିତାଙ୍କର ନଜରଟା କେବଳ ଟଙ୍କା ଉପରେ ।
Lady ର enlightenment ପ୍ରତି ଆଦଉ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ।
ପଦ୍ମ—Foolishness, foolishness. seer foolishness.
ନର— ବୁଢ଼ାକୁ ଅଛକର ପଟାଏ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ରଖିଲିଣି । He must be taught a good lesson.
ଶୁରୁ—ପଦ୍ମନାଭର bride ପଦ୍ମନାଭ କୋଉଦିନୁ select କରି ସାରିଲଣି । କେବଳ ବୁଢ଼ାଯୋଗୁରୁ marriage ଟା ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । କଥାଟା ଉଠିଲାଣି ଯେତେବେଳେ ଆଉ ଅଟକିବ ନାହିଁ, ତଥାପି ବୁଢ଼ାର ମୁହଁଟା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିକାର କରି ରଖିଲେ ଭଲ ହେବ।
ଶ୍ରୀରାମ—ଦେଖ ସମାଜରେ ଗୋଟାଏ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଯେପରି ହୋଇ ନ ଉଠେ ।
ପଦ୍ମ—Dam care your ସମାଜ ।

(ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ଦୁଇଜଣ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକଙ୍କର
ପ୍ରବେଶ ଏବଂ ନୃତ୍ୟ ଓ)

ଗୀତ

କଲ୍ୟାଣ—ଦାଦରା ।

ସମାଜକୁ କ ଡର ।
ବିଧବାଙ୍କୁ ଦେବା ପତି,
ସଧବାଙ୍କୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ଗତି
ଛାଡ଼ ଦେବା ଏଥର ।
ଏ. ବି. ପି. ଡ. ପାଠ ଶିକ୍ଷି ସଭ୍ୟ ହେଲୁଣି ଏଣିକି
ମାତା ଭଗ୍ନୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରୁ ଓଢ଼ଣା
ଫିଟାଇବା ସତ୍ୱର ।

ଏଣ୍ଟ୍ରେଲ୍ସେଣ୍ଟ୍ ଲେଡ୍ ଖୋଜ କହୁଥିବ ଯେ ଇଂରଜୀ
ପଢ଼ି କରିବା ମିଷ୍ଟାର ମିସେସ୍
ହୋଇ ଦେବା ଚକ୍କର ।
ଜାତଭେଦକୁ ନ ଗୃହ୍ନି ଖାନା ରଖିବ ସଜାଇ
କରିମ ରହିମ ବୁଝିବ ସମାଜ
ବାହାଦୂରୀ ଅମ୍ଭର ।
(ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—୦✿୦—

୩ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଅନ୍ତଃପୁର ।

(ପଦ୍ମଲତା ଓ ରମାର ପ୍ରବେଶ)

ପଦ୍ମ—ପକ୍ଷି ଗୁଡ଼ାକ ଶୁଖେଇଥିଲି ଷେଣ୍ଟା ସବୁ କୁଦେଇ ପକେଇ ଗଲାଣି। ମୁଁ ବେସ୍ତ ହେଇଁ ହେଇଁ ମଲିଣି। ମୋ ପଦୁକୁ କେମିତି ହାତକ ବହାତ କରି ପକେଇଲେ ଟିକିଏ ନିଶ୍ୱାସ ମାରନ୍ତି।

ରମା—(ସ୍ୱଗତ) ସ୍ୱଜନ ବୋଉ ମୋର ମନେ ମନେ କଷ୍ଟେ ଉଣ୍ଣ୍ଡା ଲାଗୁଛି। ପଦ ବାହା ହବ, ବୋହୁ ଆସିବ, କାମ ଦାମ କରିବ, ସ୍ୱଜନ ବୋଉ ମୋର ହାଉଆ ଖାଇବ ବସି। ମଜା ବୁଝି ନାହିଁ। (ପ୍ରକାଶ୍ୟ) ସ୍ୱଜନ ବୋଉ, ବୋହୁ ଆଇଲେ କଣ ପକ୍ଷି-ପସ ଛଡ଼େଇବ ?

ପଦ୍ମ—ନାଇଁ ଲୋ ଭଉଣି, ଏ ପୁଅଟା ଲାଗି ମନ ବେସ୍ତ ହେଉଛି। ସବୁ ବେଳେ ଖାଲି ବାଇଅଙ୍କ ପରି ହେଲା, କ'ଣ କରିବା।

(ଯୋଦ୍ଧା ଓ ସେମିଜ ହସ୍ତେ କୁନ୍ଦର ପ୍ରବେଶ)

କୁନ୍ଦ—ପାପଣ୍ଡାଣି ! ଫେର ଏଇକ୍ଷଣି ଅନର୍ଥ ଲାଗିବ, ପୁଅଙ୍କ ଆସିବା ବେଳ ହେଲାଣି। ତୁମେ ସେମିଜ ଖଣ୍ଡ ଗଳେଇ ପକଉନା, ଯୋଡା ଯୋଡ଼ାକ ଗୋଡ଼ରେ ପୁରେଇ ଦଉନା; ଆସି ଦେଖି

ପକେଇବେ ତ ବାଙ୍କ ରହିବ ନାହିଁ ବାଙ୍କ ରହିବ ନାହିଁ । ନଅ ନଅ ଆଉ ଅନଉଚ କ'ଣ (ପଦ୍ମାଙ୍କୁ ସେମିଜ ପିନ୍ଧାଇବା ଉଦ୍ୟମ)

ପଦ୍ମ—ଓ ହୋ ! ଭଲ କଥା ହେଲା ଅପି, ଦେଖ ଲୋ ଟିକିଏ—

କୁନ୍ଦ—ଆଉ ରହିବ କ'ଣ ? ହେଇ ଆଇଲେ ଆଇଲେ ପିନ୍ଧ ପିନ୍ଧ ।

ପଦ୍ମ—(ଲୁଗା ଉପରେ ସେମିଜ ପିନ୍ଧ) ଯୋଡା ଗୁଡ଼ାକ ଆଉ ମାଡ଼ୁ ଯାଉନ ନାହିଁ, ଗୋଡ଼ ଝାଇଟାରେ ଫୁଟୁକା ହୋଇ ଘାଆ ହେଇଗଲାଣି, ଖୁବ ପୋଡ଼ୁଛି, ଆଉ ପାରିବ ନାହିଁ ।

କୁନ୍ଦ—ଅଲୋ ଇଏ ଫେର କ'ଣ, ପାରିବ ନାହିଁ ଯାଉନ ନାହିଁ କହିଲେ କେମିତି ହବ । ପୁଅଙ୍କ କଥା ତ ଜାଣ, ନଅ ଦିଅ ମାଡ଼ ମାଡ଼ । (ଜୋର ପୂର୍ବକ ଯୋତା ମଡ଼ାଇ ଦେଇ, ଏବଂ ମସ୍ତକରେ ଏକ ଗୋଟି ହ୍ୟାଟ୍ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ) ସାଆନ୍ତାଣି, ଭଲ ମନେଇଛୁ, ତୁମେ ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଚାଲି ଶିଖୁଥା ମୁଁ ଯାଉଚି ଆସେଁ ।

(କୁନ୍ଦର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ରମା—(ସ୍ୱଗତ) ଭଲ କାଳ ହେଲା । ଭଲ ପାଠ ପୁଅ ପଢ଼ିଲା ମାକୁ ଘୁଅଙ୍ଗ କରି ଛାଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଯାଉଛି ଲୋ (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପଦ୍ମ—ଏ ଠୋକାଠା ମନେ ଏବେ ଏଭେ ଅବସ୍ଥା କରୁଚି (ଅତି କଷ୍ଟେ ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ ଚାଲିବାର ଅଭ୍ୟାସ କରୁ କରୁ ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—(ସଭୟେ କମ୍ପି କମ୍ପି) ଏଁ, ଏଁ, ଆଉଁ ଆଉଁ, ମା ! ମା ! ମା ! ମା ! ମୋତେ ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର—

(ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣିପାତ ଓ ପଦ୍ମାର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମଧୁ—(କମ୍ପି କମ୍ପି) ଇରେ—ଚନ୍ଦର ! ଇରେ—ଚନ୍ଦର ! ଚନ୍ଦର—ଚନ୍ଦର—

(ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—କଣ କଣ, କଣ ସାଆନ୍ତେ । କଣ ହେଲା । କଣ ହେଲା !
(ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ଧରି) ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେକୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ରାମରାମ (ବାରମ୍ବାର ହରିନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଫୁଙ୍କିବା)

ମଧୁ—ଚଣ୍ଡୀ, ଚଣ୍ଡୀ, ମଶାଣିଚଣ୍ଡୀ କେମିତି ଅଛି ଏଘରେ ବିଶ୍ରାମ କଲାଣି, ପଦ ବୋଉ-ଲୁଅଢ଼େ ଗଲା । ମୁଁ ତ ଭେଟଣା ହୋଇଗଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ର—(ବାରମ୍ବାର ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ଓ ଛାତିକି ଚେପ ପକାଇ) ଡରିଗଲ ସାଆନ୍ତେ ! କିଛି ନାହିଁ କିଛିନାହିଁ । ମୁଁ ଯାଇଁ କଣ୍ଡୁସି ଲେଙ୍କା ଗୁଣିଆକୁ ଡାକି ଆଣିବି । ଗୃହ କଣରେ ଗୃହଠା ନୃହାକଣ୍ଠୀ ପୋତି ହୋଇ ଯିବ, ମଶାଣିଚଣ୍ଡୀ ଫଶାଣି ଚଣ୍ଡୀ ଲୁଅଢ଼େ ଛାଡ଼ି ପଳେଇବେ । କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ, ଥୟ ହୁଅ ଥୟ ହୁଅ ।

ମଧୁ—(ଖର୍ବ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଛାଡ଼ି) ମୋର ନିଶ୍ୱାସ (ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ଇଙ୍ଗିତ କରି) ଘରେ ପଶୁନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—(ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ସ୍ୱଗତ) ସାଆନ୍ତକୁ ତ ମୋର ଅପଲ ମଶାଣିଚଣ୍ଡୀ ଗିରିପି ଗଲାଣି (ପ୍ରକାଶ୍ୟେ) ଚାଲ ସାଆନ୍ତେ ବୈଠକ ଘରକୁ, ଟିକିଏ ଶୋଇପଡ଼ (ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ଘେନି ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(କୁନ୍ଦର ପ୍ରବେଶ)

କୁନ୍ଦ—(ହସି ହସି) ସାଆନ୍ତେ ଲୁଅଢ଼େ ଗଲେ ଆଜି ମୋ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଲୁଅଢ଼େ ଗଲେ । ଭଲ ଯୁଗ ହେଲା । ବୁଢ଼ୀବନେ ମା'କୁ ପୁଅ ବିଭା କରେଇବ—କ'ଣ ଶୁଣିବ—

ଗୀତ ।

କାଳ କି ହେଲା ଅକାଳ
ଯେତେଣେ ସବୁ ପାଠପଢ଼ି
ହେଲେ ବିଟାଳ ।

ଦେଖ ପୁଣି ଅଦ୍ଭୁତ ମଜା
ବୃଢ଼ାଓଁଲୁ ବାପା ଅଜା
ଦଣ୍ଡରେ ଲୁଟଲେ ପୁଏ
ବୋଡ୍ଡଏ ଖାଟାଳ ।
(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—୦*୦—

୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ।

ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଟୌପାଢ଼ୀ ।

(ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ବାବୁଙ୍କ କାନ୍ଦୁ ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ଓହୋ, ମୋ ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଦହ ଗଲ୍ଲ ବେସ୍ତ । ମଣାଣିଚଣ୍ଡୀ ଭକ୍ତଙ୍କ ମୋଡ଼ ଦେଇଥିଲ । ମତେ ସବୁ ମିଳିବ, ଏଭଳଥ ସାଅନ୍ତ ଆଉ ମିଳବ ନାହିଁ । ଓହୋ ! ହେ ଠାକୁରେ ମୋ ସାଅନ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ କରଦଅ ।

(କାହ୍ନାଇ ଦାସ ମଧ୍ୟସ୍ଥର ପ୍ରବେଶ)

କହ୍ନେଇ— କ ବାବୁଟେ ବେସ୍ତ ହଉଚ କାହିଁକ । ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଦହ କ'ଣ ହେଇଚ କ ?

ଚନ୍ଦ୍ର—ଅରେ ନାହିଁ ହୋ ସାଅନ୍ତଙ୍କ ଦହ କାହିଁ କ କ'ଣ ହବ, ଅମେ ବେସ୍ତ କାହିଁ କ ହବୁଁ । ତେମେ କ'ଣ କରି ଅଇଲ ଅଗେ କହିବଟି ।

କହ୍ନେଇ—ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛୁଡ଼ନାହିଁ । ସାତ ହଜାର ଯାଏ ରାଜ ହେଲଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ସାତହଜାର ଦବାକୁ ରାଜ ହେଲଣି ତ ? ସାଅନ୍ତଙ୍କୁ ଡାକୁଅଣେ ତେବେ, ତେମେ ବସ, ବସ ଭଲ କରି ବସ । (ସ୍ୱଗତ) ସାଅନ୍ତ ମୋର ଏଇଥିଣି ଶୁଣିଲା ଖଣି ଝାଡ଼ଝୁଡ଼ ହୋଇ ଉଠିବେ ପରା । ତାଙ୍କ ଶୀ ଯୋଗମ ମଶାଣିଚଣ୍ଡୀ ମଶାଣିଚଣ୍ଡୀ କୁଅଢ଼େ ଛାଡ଼ ପଳେଇବେ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

କନ୍ଦେଇ—ବୁଢ଼ା ଭଲ ବେପାରଟାଏ ଖୋଜି ଦେଇଛି । ପୁଅ ବେପାର
ଠୁଉଁ ବଳି ଆଉ ବେପାର ନାହିଁ । ଖାଲି ଲାଭ । ବୁଢ଼ା ବଗ୍ଘର
କଷଚ ଏଇଥିରେ କୋଠାବାଡ଼ି ଜମିଦାରୀ କରିନେବ ।

(ମଧୁସୂଦନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—ହରେକୃଷ୍ଣ, ହରେକୃଷ୍ଣ, ହରେକୃଷ୍ଣ, ହରେକୃଷ୍ଣ, ମଧ୍ୟସ୍ଥେ
ଆଇଲ ? କ'ଣ ହେଲା କୁହ ।

କନ୍ଦେଇ—ଆଜ୍ଞା ପାଞ୍ଚ ହଜାରରେ ମଲା ଧୂଳି ନାହିଁ । ଆଉ ବେଶି କଥା
ଲଗେଇଚ ଯାହା ହବ । ମୋ କଥା ଏକା ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ।

ମଧୁ—ହିଁ ହିଁ ସେ କଥା ଆଉ କହିବାକୁ ହବନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଓଃ ମଧ୍ୟସ୍ଥେ, ତୁମକୁ କହୁଚି ଏସ୍ ସେ କଥା ଆଉ କାହାଁକି
ମୁହଁରେ ଧରୁଚ, ଯାହା ପାଇବ ପାଇବ ।

ମଧୁ—ଆଉ ଗହଣା ଗାଣ୍ଠି, ସାଇକଲ ?

କନ୍ଦେ—ସେ କଥା ତ ମୂଳରୁ ହେଇଚି, ଆପଣ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି
ତା'ଠାରୁ ବେଶି ପାଇବେ କମ୍ ହବ ନାହିଁ ।

ମଧୁ—ତେବେ ଏଇ ପକା ଜବାବ ହେଲା, ଯାଅ । ବାହାଘରର ଦିନ
ଠିକଣା କରି ଟଙ୍କାକଉଡ଼ି ନେଇଆସ ।

କନ୍ଦେ—ହଉ ତେବେ ଯାଉଚି (ଅଭିବାଦନ ଓ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ମଧୁ—ଚନ୍ଦର । ଦେଲାବାଲା ଭଗବାନ୍ । ହରେକୃଷ୍ଣ, ହରେକୃଷ୍ଣ ।
(ଉପବେଶନ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ଅଜ୍ଞା ଠିକ୍ । ଦେଲାବାଲା ଭଗବାନ୍ । ନେଲାବାଲା ତ ଏକା
ଆପଣ । ଆଉ ଫେଇ ଗୋଟା କେହି ପୁଅ ଏମିତି ଜନ୍ମ ହବ କି
(ଉପବେଶନ)

ମଧୁ—ଚନ୍ଦର ! ଏ ପାଞ୍ଚ ହଜାରଟି ଅସିଗଲେ କରଜା ଟଙ୍କା ଯାହାର
ଯାହା ବାକି ଅଛି ଆଗେ ଦେଇଦବା ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଅଜ୍ଞା ମୋ ଧାନ କେଇ ଭରଣ—

ମଧୁ—ଓଃ କାହିଁକି ସେ କଥା କହୁଚୁ । ତୁ କୁ ବି ଦେଇଦବା । ଏ
ଘର ନୋଇ ବଗିଚ ଧୂଳିଆ ପିଟିଦବା !

ଚନ୍ଦ୍ର—ଅଜ୍ଞା ଭଲ ହବ, ମୋ ଧାନ ସେଥକୁ ହେଉନ୍ଥେଲେ ଆଜ କିଛୁ ବୁଝିଅଛୁ ଦେଖା ନ ଥିବ । ସାଆନ୍ତ, ଦବ ହିଁକିଏ ଭଣା ଲାଗୁଛି ? ଅଫିମ ଟିକିଏ ବେଶି ଦେଇଥିଲ । କଣା ହେଲା କ ?

ମଧୁ—ନାହିଁ ଠିକ୍ ଅଛୁ । ଦେହ ଉପୁଆସ ଲାଗୁଛି । ଏ ମଣ ଣିଚଣ୍ଡୀ—

ଚନ୍ଦ୍ର—ସାଆନ୍ତ ଆଜ ତା ନା ଧର ନା । ମୁଁ ତା କମିଥାଁ କରପାଇଲଣି । ଆଜ କେର ସେ ଏ ଚକଡ଼ା ମାଡ଼ିବ ନାହିଁ । କଲ୍ ଟିକିଏ ବାଜିବ ?

ମଧୁ—ଅଛା ଦଳ । (ଚନ୍ଦ୍ରମଣିଙ୍କ, ଗଞ୍ଜାମର୍ଦ୍ଦନ ରଘୁନାଥ ଓ ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପ୍ରବେଶ) ଅସ ଅସ ପାଣୁଲ୍ଲଇ, ଅସ ରଘୁଲ୍ଲଇ । ବସ ବସ ବସ । ତମୁକୁ କେତେ ଖୋଜୁଥିଲ । (ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ଓ ରଘୁନାଥଙ୍କର ଉପବେଶନ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗଞ୍ଜାସେବନ)

ପ୍ରାଣ—ଅମେ ତ ଠିକ୍ ବେଳରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଚୁଁ ।

ପ୍ରାଣ—ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ! ଏ ଯୋଗକୁ ଗୋଟିଏ ଭଜନ ନ ହେଲେ ଅଜ ହଉ ନାହିଁ ।

ରଘୁ—ହଁ, ହଁ,—ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଗୋଟିଏ ହେଉଁଯାଉ ।

ଚନ୍ଦ୍ର— ଗୀତ ।

(କୀର୍ତ୍ତନ ।)

ଏ ଭବସଂସାରୁ .ମାୟାବନ୍ଧନରୁ

ଲଭିବାକୁ ପରିତ୍ରାଣ

ସନ୍ଧ୍ୟା ସକାଳରେ କର କୃଷ୍ଣସେବା

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୋଇବ ପ୍ରାଣ ।

ବଡ଼ ସୂକ୍ଷ୍ମବଧି,

ହେଲେ ହେବ ସବୁ ବାଞ୍ଛାସିଦ୍ଧି ।

ଯେ କାଳ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ   ଥିଲେ ମହାବିଷ୍ଣୁ
ଏ କୃଷ୍ଣ ନୋହେ ସେପର,
ନିଜ ଭକ୍ତଗଣେ   ନ କରେ ଛଳନା
ସାଦରେ ନଏ ଆଦର ।
(ଥରେ ଖାଲି) ପ୍ରେମ ଲାଗିଗଲେ
(ଯେତେ) ଛଡ଼ାଇଲେ ସେ ନ ଛାଡ଼େ ଭଲେ ।
(ସେହି) ପ୍ରେମେ ହୋଇ ହେଳ   ଜଠାରେ ଅନଳ
ଲଗାଇ ଯେବେ ଶିଖିବ,
ଅନିତ୍ୟ ସମ୍ପଦ   ଯେତେ ଯାହା ଥିବ
(ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ)ଧୂମ ହୋଇ ଉଡ଼ିଯିବ ।
(ସ୍ୱୟଂ) ବ୍ରହ୍ମା ଅହର୍ନିଶି
ବାଞ୍ଛବେ ତବ ନେତ୍ରେ ଆସି ।
ପୃଥିବ ଧନ   ମାନ ଅଭିଳାଷ
ଯଶ ଅପଯଶ ଜ୍ଞାନ,
ଯାହା ଯହୁଁ ମିଳି   କୃଷ୍ଣ ପଦେ ଢାଳି
କୃଷ୍ଣ ପଦେ ରଖ ଧ୍ୟାନ ।
ପ୍ରେମେ ଚଳି ଚଳି
ଭବସାଗରବାର ଯାଅ ତର ।

(ମକୁନ୍ଦଦାସ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଓ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ମକୁ—ଛି ଛୀ ପଠନାହାକେ ଏ କି ଧପାବାଜି କଥା ଏ ? ହଜାର ଟଙ୍କା ବଇନା ନେଇ ଫେର ଏଣେ ତେଣେ କାହିଁକି ନଡ଼ବଡ଼ ହେଉଛ ? ଯେବେ ନ କରିବାର କଥା ତେବେ ସେ ଭଲ ଲୋକ, ତାଙ୍କ ଟଙ୍କାଟି ଚୂପ କରି ଫେରେଇ ଦିଅ, ଅଉ କଥା ବଢ଼ା ନା ।

ମଧୂ—କାହିଁ କାହିଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥେ କିଛି ମନେ କରିବ ନାହିଁ । ସେ କଥା କିଛି ନୁହେଁ ।

୧ମ ବ୍ୟକ୍ତି—(ସକ୍ରୋଧେ) କ'ଣ କଛୁ ନୁହେଁ । କୁଅଚ୍ଚୋର, ଧପାବାଜ, ବଦ୍‌ମାସ୍, ଭଦ୍ରାବ୍ ଟଙ୍କା ଫକା ନ ଦେଲେ ଗୁଲ୍ଲ ଏବ ଥାନାକୁ । (ପ୍ରସ୍ଥାନୋଦ୍ୟମ)

ମଧୁ—ତମ ଟଙ୍କା ଆମେ କାହିଁକ ରଖିବୁ । ଶୁଣ, ଶୁଣ, ଶୁଣ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—(ଅତି ବ୍ୟସ୍ତଭାବେ) ଯାଅନ୍ତୁ, ଯାଅନ୍ତୁ, ଦେଇପକା, ଦେଇପକା । ଅମର ଟଙ୍କା କ'ଣ ହବ । ଅମର ଟଙ୍କା କ'ଣ ହବ । ବାବୁ ବାବୁ ଫେରି ଆସନ୍ତୁ, ଫେରି ଆସନ୍ତୁ, ଆମ ଯାଥାନ୍ତୁ ଟଙ୍କାରଙ୍କ ନୁହନ୍ତୁ । ଟଙ୍କା କେବେ ଫେରିଆସନ୍ତୁ ।

ମଧୁ—ଚନ୍ଦ୍ରର, ଟଙ୍କା ଅଣିଦେଇ ଦେ ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ହିଁ ଯାଅନ୍ତୁ ମୁ ଅଣେ (ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ଦ୍ରୁତ୍ପ୍ରାନ)

ମଧୁ—ଅମେ ଅପଣଙ୍କ ଟଙ୍କା କାହିଁକ ରଖିବୁଁ । ଅଜ୍ ଅଜ୍ଜେତ ପଙ୍କ୍ତା ଜବାବ ଦେଇନାହିଁ, ଜବାବ ଦେଇଥିଲେ ଅପଣଙ୍କୁ ଡକେଇ ଅଣି ଅପଣଙ୍କ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଦେଇଥାନ୍ତୁ । (ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ଟଙ୍କାସହ ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ନିଅ ନିଅ ନିଅ ସେ ଟଙ୍କା ନିଅ । (ଟଙ୍କା ଦ୍ରୁଦାନ)

ମଧୁ—ଆପଣଙ୍କ ଭଲଲୋକ ଜଣାଗଲା ଅମେ ଯାଉଚୁଁ ।

(ସମ୍ପ୍ରିଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—o:※:o—

୫ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ବୈଠକଖାନା ।

(ନରହରି ବାବୁ ଏବଂ ଏକଜଣ ଗାୟକ ଉପବିଷ୍ଟ)

ନର—ଅଜ ଗୁଟିଟା ବେଳକୁ Meeting ଅଛି ।

(ପଦ୍ମନାଭ ବାବୁ, ଗୁରୁଚରଣବାବୁ ଓ ଶ୍ରୀରାମବାବୁମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଏବଂ ପରସ୍ପର କର ମର୍ଦ୍ଦନ ଇତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭାଷଣ)

ପଦ୍ମ—ଚୁଲଯିବା, ଅଜ୍ ଡେରି କାହିଁକ ?

ନର—Time ହୋଇନାହିଁ, One hour more.

ଶ୍ରୀଗ —ଟିକିଏ ଅଗରୁ ଯିବାକୁ ହେବ । Canvas କରିବାକୁ ହେବ Resolution ଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି Pass କରି ନେବା ନା ।

ପଦ୍ମ—ମୁଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଗୋଟାଏ Speech ଦେବି ।

ନର —ଦରକାର, ବଡ଼ ଦରକାର । ସେମାନେ ସମାଜରେ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ equal rights ପାଇବା ଉଚିତ ।

ଗୁରୁ—Quite so. ଆଉ ଏ ସମାଜର nasty system ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ କ୍ରମେ remove କରିବାକୁ ହେବ । ପଦ୍ମନାଭ ବିବାହ ବେଳକୁ new system ଗୁଡ଼ିକ introduce ହୋଇଯିବା ଦରକାର ।

ଶ୍ରୀବନ—ବିବାହ କଥା କେତେ ଦୂର ଗଲା ?

ନର—ସେ ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ ହୋଇ ରହିଅଛି । Bride ଆଉ ତାର College friends ସମସ୍ତେ ରାଜି । ଏଣେ ବୁଢ଼ାବି ପାନରେ ପଡ଼ିଲେଣି । ଅଗେ ପାଞ୍ଚହଜାର ଗଣୁଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସାତହଜାର ଗଣିଲେଣି ।

ଗୁରୁ—ଚାଲ ଯିବା ଆଉ ଡେରି କାହିଁକି ।

ନର—ହଁ ଯିବା, ଯଥେଷ୍ଟ time ଅଛି । ଜଣେ excellent Musician ଅଛନ୍ତି, ଗୋଟାଏ ଗୀତ ଶୁଣ—ଯିବା । (ଗାୟକଙ୍କ ପ୍ରତି) ଗାଉନ୍ତୁ, ଗୋଟିଏ ଗୀତ ଗାଇବେ regarding the present Society.

ଗୀତ ।

ଝିଞ୍ଜିଟ—ଦାଦରା ।

ନରନାରୀଙ୍କ କଳହ ଗୋଳ ମୀମାଂସା କର,
ବଢ଼ି ବଢ଼ିକା କଥା କ୍ଷେପେ ଖଞ୍ଜିବ ଘର ।
ନର ବୋଲନ୍ତି ଅମ୍ଭେ ବଡ଼ ଥିବୁଁ ଅଗରେ,
ନାରୀ ବୋଲନ୍ତି ଅମ୍ଭେ ଊଣା କେଉଁ ଗୁଣରେ,

ଅମ୍ଭେ କହୁଁ କେହ୍ନ କାହାକୁ ନୃତନ୍ତ ପାନ,
ଭୁଞ୍ଜି ବସିଲେ ନର ନାରୀ ଦୁହେଁ ସମାନ;
ନରକାଠଙ୍କ ଅବସ୍ଥର
ନାହ୍ନ ବସିରୁ ଅଗ ଦୁଆର,
କବାଟ କୋଣରେ ଲୁଚ ରହ ଏଥର,
ବାଣ୍ଡପେଣ୍ଡା ଏବେ ଏଣିକ ରମଣୀଙ୍କର ।
ନାରୀ ବୋଲନ୍ତି ରନ୍ଧା ବଢ଼ା ଦୁଆର ଘର
ଲିପା ପୋଛ ବଟା ଘଷା ଗାଈ ବେପଛ,
କରି ଅପିଲୁଁ ଏତେ କାଳ ଆଉ ନ କରୁଁ,
ବନାକେତେ ଘରୁ ବାହାରି ପଦାରେ ଚରୁଁ,
କିଏ ଲଙ୍ଘିବ ଏ କଥାକୁ
ହାଣ କୁରାଢ଼ି ଅଣ ମଥାକୁ,
ଫୁଙ୍କ୍ମାରି ଏ ସକଳ କରିବେ ନର
ଘର କରିବା ଶାସ୍ତ୍ର ଯେତେବ ଥିବ ତାଙ୍କର ।
ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭରି ଉଜର ରମଣୀଙ୍କର,
ପିଲା ପ୍ରସବ ଫୁଙ୍କିଯାକ ସବୁ ଅମ୍ଭର,
ସେ ସେଥିକ ବାଣ୍ଟକୁଣ୍ଟ ନ ହେବ ଯେବେ,
ଏ କଳିଆ ନ ମେଣ୍ଟିବ କଦାପି କେବେ,
ଏ ଅମ୍ଭର କାଳ ବସ୍ତର,
ଫିକର କର ଯେ ଯାହାର,
ନାରୀମାନେ ହିଁଅ ସ୍ୱାଧୀନ ଥାଉ ଭୁମ୍ଭର
ପୁଅମାନଙ୍କୁ ପୁରୁଷ ଏବେ ସପବ କର ।

(ପଟକ୍ଷେପ)

—o—

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଭିନୟ ।

୧ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଚୌପାଢ଼ୀ ।

(ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ସାଅନ୍ତେ କୁଅଡ଼େ ଗଲେ । ଏଇକ୍ଷଣି ବାହାଘର ଗଡ଼ବଡ଼ରେ ଅଣ୍ଟ କିଛୁ ଠିକଣା ରହୁପାରୁ ନାହିଁ । ସାଅନ୍ତେ ଦ'ହଜାର ଟି କଟକ ଆଣିଲେ । ବାଣ ଦେଖଣ ଖୁବ୍ ସଜିଲ ହେଉଛି । କନ୍ୟାବାପ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଇସାଟିଏ ଦେଲା ନାହିଁ । କହୁଛି ଜଣଙ୍କର ବଇନା ଫେରେଇଚ, ମୋତେ କାଲେ ହଇରାଣ କରିବ । ବର ନ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏକ ପଇସା ଦେବ ନାହିଁ । ସାଅନ୍ତେ ଅମର ଖୁବ୍—

ଗୀତ ।

ଝିଞ୍ଜିଟ—ଯତ୍ ।

ଅମୃତାରୁ ପୁଣି ହେଏ ଆନ,
ଘଣ୍ଟା ମାଟିଟିକ ବନ୍ଧକ ପକାଇ
ଚଢ଼ି ବୁଲୁଥାଉଁ ତାମଯାନ ।
ଜମି ବାଡ଼ି ଯାହା ଥିଲା ବନ୍ଧ ସଙ୍ଗେ
ରଖିଅଛୁଁ ନିଜ କୁଳମାନ,
ପେଟ ଜଅଣ୍ଟକୁ ପାଉ ଘର ଖୋଜ
ଦେହ୍ରି ହୁଯାବରେ ଖାଉଁ ଧାନ ।
ଝିଅ ପୁଅଙ୍କର ବାହା ନିମିତ୍ତରେ
ହଜାର ରଖିଛୁଁ ନଜ ଟାଣ,

ଜମିଦାରୀ ମକ- ଦମିକୁ ଛଡ଼ାଇ
ଫୁଟାଇଲୁଁ କେତେଛାନ୍ଦ ଦ'ଣ ।
ଲକ୍ଷ୍ମୀଗଜ ଖଦା- ବାଢ଼ ବୃଢ଼ ଯାଜ୍
ଲମ୍ବ ପିଛାନ୍ତି ନ ହେଇ ସାନ,
ବାହା ବାହା କେହ କହୁ ବା ନ କହୁ
ଆମ୍ଭ ଗୁଣ ଅମ୍ଭେ କରୁଁ ଗାନ ।
ଧଣ କଜଢ଼ରେ ମଖଣ୍ଡି ମଧୁର
କଷ୍ଟସେବା କରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଦାନ,
ଧୂମ୍ର ପ୍ରସାଦରେ ଜଗତ ଜଞ୍ଜାଳ
ଉଡ଼ଯାଇ ମିଳେ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ।

(ନେପଥ୍ୟରୁ ଚନ୍ଦରକୁ ଡାକି ଡାକି
ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା କଣ କହୁଚନ୍ତି ?

ମଧୁ—କରେ କଣ ହେଲା । ଓହୋ, ଏ ଗଉଡ଼ ଭଣ୍ଡାରି ଗୁଡ଼ାକ ମତେ ନାକେରେ କନ୍ଦେଇ ପାଇଲେଣି । ପିଲା ଏ ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ମିଛ ନୁହେଁ । ପାଲିଙ୍କି ପୁଅରି ସବୁ ବନ୍ଦ କରିଦିଅ । ଭଲ କହୁଚନ୍ତି—ସେ ଭଲ କହୁଚନ୍ତି । ମୁଁ ଏଥିରେ ପଢ଼ ନାକ କାନ ମୋଡ଼ି ହେଲଣି । ଆଜ୍ଞା କେବେ ଏଥିରେ ପଶିବ ନାହିଁ । ଯାହା ହେଲା ଏଇଥରକ । ଚନ୍ଦର, ଚନ୍ଦରା ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ?

ମଧୁ—କରେ କୁଣିଆ ପୁଅର ସବୁ ଉଠିଗଲେ ?

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ହଁ ସବୁ ଗଲାଣି, ଖାଲି ଆପଣଙ୍କ ପୁଅର ଅଛୁ ।

ମଧୁ—ଫୁଲ ବାଣ ?—

ଚନ୍ଦ୍ର—ସବୁ ଗଲେଣି । ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ

ମଧୁ—ଛଳରେ ମୋ ଲାଗି ମଠାଯୋଡ଼େ କୋଉଠୁ ପାଇଲୁ ?
ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଉ ପାଇବ କୋଉଠୁ, ମୋରି ଯୋଡ଼େ ଥିଲା ସେଇଆକୁ ବାନ୍ଧିଛି ।
ମଧୁ—ତୋର ଥିଲା ? ଆଚ୍ଛା ଆଚ୍ଛା, ବେଶ ବେଶ । ଚାଲ ଯିବା ।

(ଉଭୟଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

——*——

୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

କନ୍ୟାକର୍ତ୍ତା ଘନବନ୍ଧୁ ଚଉଧୁରୀଙ୍କ ଗୃହ ।

(ରମଣୀଗଣଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)—ଗୀତ ।

ଆସ ଲୋ ଆସ ଦେଖିବା ବର
ବାହାଘର ଖୁବ ହରବର ।
ପିଲାଦିନରୁ ପାଳି ପାଳି ଝିଅ
ଯେଉ ପଳାଇବ ପର ।
ବାହାଘର ଝିଅ ଉଠି ଯାନ୍ତି
କାନ୍ଦ ବୋବ କରୁ ନ ରହନ୍ତି ।
ସୁଖେ ସଂସାର କରନ୍ତେ
ନ ଖୋଜନ୍ତେ ପରଘର ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ନେପଥ୍ୟେ ବାଦ୍ୟନାଦ ଓ ଅତସବାଜିର ଶବ୍ଦ । ଶଙ୍ଖନାଦ ଓ ହୁଳହୁଳିଧ୍ୱନି । ବର, ବରଯାତ୍ରିଗଣ, ମଧୁସୂଦନ, ନରହରି, ଚନ୍ଦ୍ରମଣି, ପୁରୋହିତ ଓ ଜ୍ୟୋତିଷ ଆଦି ଏବଂ ଘନବନ୍ଧୁ ଚଉଧୁରୀ ଓ ଅନ୍ୟ କନ୍ୟାପକ୍ଷମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଓ ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କର ମଙ୍ଗଳସ୍ତୁତି ପାଠ । କନ୍ୟାପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବରଯାତ୍ରିମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ଓ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବରଯାତ୍ରିଙ୍କର ଯଥା ସ୍ଥାନେ ଉପବେଶନ ।)

ମଧୁ— ମଧ୍ୟସ୍ଥେ, ହୋ ମଧ୍ୟସ୍ଥେ, ମଧ୍ୟସ୍ଥ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ।

ଘନ— ଆପଣ ଚରଣ ଧୌତ କରନ୍ତୁ । ମଧ୍ୟସ୍ଥେ ଅଛନ୍ତି, ଆସୁଚନ୍ତି ।

ମଧୁ—ଚନ୍ଦର୍, ଚନ୍ଦର୍, ଅରେ ସେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ତାକୁ ଡାକ ।

ଘନ—ଆପଣ ଚରଣ ଧୌତ କରନ୍ତୁ ।

ମଧୁ— ଅରେ ରଖିଦିଅ ତମ ଚରଣ ଧୌତ । ଟଙ୍କାର ଦେଖାନାହିଁ— ଅଗେ ଚରଣ ଧୌତ କର । ସେ ପାଜି ବଦମାସ୍, କୁଆଡ଼େର ମଧ୍ୟସ୍ଥ କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ତାକୁ ମୋ କଚକ ଡାକ ଆଣ ରେ ଚନ୍ଦରା । ଚନ୍ଦର୍ କୁଆଡ଼େ ଚଳୁରେ ଚନ୍ଦରା ।

ଘନ— ଟଙ୍କା ହଜୁର । ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକି ହଉଚନ୍ତି ।

ମଧୁ—ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା, ଅଗେ ଟଙ୍କାଟି ଥୁଅ ପଛେ ଯାଇ ଯୋଉ କଥା ।

ଘନ—ହଉ ଅଜ୍ଞା, ଆଗେ ଟଙ୍କା ହଜୁର ।

ମଧୁ—ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା, ପାଞ୍ଚ ହଜାର, ଦେଉଚଟି ?

ଘନ—ହଁ ପାଞ୍ଚହଜାର । ଆପଣ୍ଡୁ ଗଣିନେବେ । ବର କେଦବ ଘଜନ୍ତୁ ?

ମଧୁ—ସେ କଥା ହବ ନାହିଁ । ଅଗେ ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା ଗଣି ନ ସାରିବାଯାଏ କିଛି ହବ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦର୍ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଆ ।

(ମଧୁସୂଦନ, ଘନବନ୍ଧୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ନର୍ତ୍ତକୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)—ଗୀତ ।

ଝିଞ୍ଜୋଟି—ଦାଦରା ।

ଆମର ସବୁ
ଖୋଲଟା ପାଠକୁ ଓଲଟା ହିସାବ
ଓଲଟା ବୁଝାମଣା,
ଆମେ ସବୁ
ଅନ୍ଧ ଘରେ ଦେଖୁଁ କୋଣକ ବାଟରୁ
ଅଲ୍‌ଅଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ର ବଣା ।

ଅମ୍ଭେ

ଭଲ ନୟନରେ କୋଳପେ ଲଗାଇ
ଅପେ ଅପେ ହେଉଁ କଣା,
ପୁଣି
ଓଲଟା ବୁଝିବେ ବୁଝ ଚକ୍ଷୁ ଜନ
ଗଣ୍ଡ ଦନ ପେଲୁଁ ଘଣା ।

ଅମ୍ଭେ

ଅଧ ଅନ୍ଧମାନେ ଅପଣା ଗାଲରେ
ଆପେ ମାରୁଁ ଚଟକଣା,
ପୁଣି
ନିଜ ଗୋଡ଼ତଳେ ନିଜ କୋଦାଳରେ
ନିଜେ ନିଜ ଖୋଳୁଁ ଖଣା ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

——o——

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥ କକ୍ଷ ।

(ମଧୁସୂଦନ, ଧନବନ୍ଧୁ, ରତ୍ନାକର ଓ ପ୍ରଭାକରର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା କାହିଁ ଦିଅ ।

ଧନ—ହୁଁ ହୁଁ ବଡ଼ିଛ । ରତ୍ନାକର ଟଙ୍କା ବାହାର କର ।

ମଧୁ—ଟଙ୍କା, ଟଙ୍କା, ପାତଶାହାର ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା

ରତ୍ନା—କିଛି ସମ୍ଭବ ନାହିଁ ?

ମଧୁ—ଏକ କଉଡ଼ି କମ୍ ହବନାହିଁ । ମୋ ଟଙ୍କା, ପାତଶାହାର ଟଙ୍କା । ମୋ ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା ।

ପ୍ରଭାକର—ପଟନାବାଲେ ଏ ଝଡ଼ାବେପାର କେତେଦିନୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ?

ମଧୁ—ଏଁ ଏଁ, ମୋ ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା ଦିଅ ।

ପ୍ରଜାଜର—ତୁମର ଟଙ୍କ‌ଇଟି ପୁଅ ?

ମଧୁ—ମୋର ଧନପୁଅ, ଏଇଟି ବଡ଼ । ମୋ ଟଙ୍କା ଆଣ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଏଇଟିକି ତ ପାଞ୍ଚହଜାର କଲ, ଆଉଦୋଟି କେତେ କୋଶା ମୂଲ ହେବେ ?

ମଧୁ—ଆରେ ଚନ୍ଦର ! ଚନ୍ଦର ଲୁଅ କେଉଁଠି ଗଲୁ । ମୋ ଟଙ୍କା,ମୋ ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା ଆଣ । (ଭୃତ୍ୟମାନଙ୍କର ଯାଉଥଳୀ ଶପଥାଦ ପ୍ରବେଶ ଏବଂ ଥଳୀ ସ୍ଥାପନପୂର୍ବକ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ରତ୍ନା—ନିଅ ଟଙ୍କା ଗଣ ।

ମଧୁ—(ଥଳୀ ପିଟାଇ ଦେଖି) ଇଏ କଣ ! ମୋ ଟଙ୍କା,ମୋ ଟଙ୍କା । ଇରେ ଚନ୍ଦର ମୋ ଟଙ୍କା ।

ରତ୍ନା—ସେଇ ତ ଟଙ୍କା । ଲୁଦ୍ଧାରକୁ ବସର ଦିଆଯାଇଥିଲା । ନ ହେଲେ ଏତେ ଟଙ୍କା ଆଉ କୋଉଠୁ ଆସିବ । ନିଅ, ନିଅ, ଗଣ ।

ମଧୁ—ମୋ ଟଙ୍କା, ମୋ ଟଙ୍କା, ଇରେ ଚନ୍ଦର ମୋ ଟଙ୍କା ।

ପ୍ରଶ୍ନ—(ଗୋଟିଏ ଥଳୀଧରି) ଏ ସବୁଗୁଡ଼ିକ ତମଗଳାରେ ଝୁଲାଇ-ବାକୁ ହେବ । (ଗଳାରେ ବାନ୍ଧିବାର ଉଦ୍ୟମ)

ମଧୁ—ଇରେ ଚନ୍ଦର ! ମୋତେ ଛାଡ଼ ମୋର ଟଙ୍କାର ଦରକାର ନାହିଁ । ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର ।

ରତ୍ନା—ସେ କଥା ହବ ନାହିଁ । ସବୁ ଗଳାରେ ବନ୍ଧାଯିବ ।

ମଧୁ—ତମ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ୁଚି, ଆଉ ଟଙ୍କା ଦରକାର ନାହିଁ । ଟଙ୍କା ନେବି ନାହିଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ସେ କଥା ନ ପଟେ । ଟଙ୍କା ନବାକୁ ହବ ।

ମଧୁ—ରକ୍ଷା କର, ମୋତେ କ୍ଷମା କର, ମୁଁ ଆଉ ଟଙ୍କା ଖୋଜିବି ନାହିଁ ରେ ଚନ୍ଦର ! (ରୋଦନ)

ଦାନ—ଛାଡ଼, ଛାଡ଼ । ବୁଢ଼ା ଲୋକ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେଣି ।

ରତ୍ନା—ଜ୍ଞାନୀ କହନ୍ତି ପୁଅବାକୁ ତେପାର ଅଙ୍ଗଠାରୁ ଗଢ଼ନ୍ତି, ତାହା ଧୋଇଲେ ତାକୁ ଗଢ଼ିବା । ନ ହେଲେ ଏ ପାଞ୍ଚହଜାର ଯାକ ସବୁ ବୃଦ୍ଧାନ୍ତଳରେ ନ ଝୁଲେଇ କାଏ ଛାଡ଼ନ୍ତି ।

ମଧୁ—ଛଢ଼ଲି, ଛଢ଼ଲି, ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ଛଢ଼ଲି । ନାକ ଘଷୁଛି । (ନାସା ଘର୍ଷଣ); କାନ ମୋଡ଼ୁଛି (କାନ ମୋଡ଼ିବା); ଛନ୍ତୁ ଗଢ଼ଲି । ଆଉ କେବେ ଟଙ୍କା ନା ଧରିବି ନାହିଁ । ମୋତେ ରକ୍ଷା କର । ମୁଁ ଯାଏଁ, ମୋତେ ଗଢ଼ିଦିଅ ।

ରତ୍ନା—ତେବେ କଣ ବର ହେବାକୁ ଆଉନ୍ତି ଏଥର !

ମଧୁ—ହଁ ଅସୁ ।

ଧନ—ଗଛ ଛଡ଼ । (ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ଗଳାରୁ ଥଳୀ ପିଟାଇ ରଖି) ସମୁଦ୍ର ଏଥର ଅସ, ଆମ ଘର ଦ୍ୱାର ଟିକିଏ ଦେଖିଯିବ । ବୋହୂଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିଥାଅ । ପଛେ ଆଉ ଭେଟ ହୁଏ ନ ଥିବ । ଟଙ୍କା ଯୋଗୁଁ ତ କିଛି ଦେଖି ନ ଥିଲ, ଏଥର ଦେଖିବ ଚାଲ

(ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—o—

୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ।

ଅନ୍ତଃପୁର ।

(ମଧୁସୂଦନ, ଧନବନ୍ଧୁ ଓ ରତ୍ନାକରଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—ମତେ ଛାଡ଼ ମୁଁ ଯାଏଁ । ମୋ ଟଙ୍କା

ରତ୍ନା—ଫେର ଟଙ୍କା, ଅଣେରୁଢରେ ଟଙ୍କା ।

ମଧୁ—ନାହିଁ ନାହିଁ, ଭୁଲିଗଲି । ଗୃପୁଡ଼ା ଖାଉଛି (ଗଣ୍ଡଗାଲରେ ଚପେଟାଘାତ) ଆଉ କେବେ କହିବିନାହିଁ ।

ଧନ—ହଉ ଛଡ଼ । କିଏ ଅଛ, ଝିଅକୁ ଆଣିବଟି । ସମ୍ମୁଖ ତାଙ୍କ ବୋହୂକୁ ଦେଖି ଯାଉଛୁ ।

(ବକ୍ରତମୁଖୀ କନ୍ୟା ସହ ବକ୍ରତମୁଖୀ ରମଣୀମାନଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଅବଗୁଣ୍ଠନରେ ନଇଁ ନଇଁ ପ୍ରବେଶ । ସାନବନ୍ଧୁ ଓ ରତ୍ନାକର-ଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ । ରମଣୀମାନଙ୍କର ଅବଗୁଣ୍ଠନ ମୋଚନ ଓ ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ । ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଚିତ୍କାର)

ଗୀତ ।

ହାଉଁ ମାଉଁ ହାଉଁ ମାଉଁ ଖାଉଁ ଖାଉଁ ଗାଉଁ
କାହିଁ ନ ଶୁଝୁଁ ।

ପୁଅ ବକା ମୁଣ୍ଡ ଖାଉଁ ଗାଉଁ ଗାଉଁ ଗାଉଁ
ଝୁଅ ଢକାଙ୍କୁ ଗିଳିଯାଉଁ, ଅଉଁ ଝଉଁ ଅଉଁ ।

(ପଟକ୍ଷେପ)

ତୃତୀୟ ଅଭିନୟ ।

୧ମ ଦୃଶ୍ୟ ।

ନିର୍ମଳାବାଳାଙ୍କ ବୈଠକ ଖାନା ।

(ବାଳିକାଗଣ ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ ।

ନ ଖୋଜିବା ଆଉ ନର ଲୋ ସଜନ
ନ ଖୋଜିବା ଆଉ ନର ।
'ନରଜାତ ଅମ୍ଭ ପରମ ଅହିତ
ନରଜାତ ଅମ୍ଭ ପର ।
ଧର ସାରିଲୁଣି ସବୁ ଲଗାମ
ଯେତେ ଯାକ ନରଙ୍କର ।
ନର କି କରନ୍ତି ନାଶ ନ ପାରନ୍ତି
କପାଇଁ ନରଙ୍କୁ ଡର ।
ନିଜ ନିଜ ଘର କରିବା ଅମର
ନିଜେ ନିଜେ ହେବା ବର ।
ନିଜ କାରବାର ନିଜେ କରି ନେବା
ଏଣିକି ଏବେ ଏଥର ।
(ବାଳିକାମାନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ

ନିର୍ମଳାବାଳା, ପ୍ରମୀଳା, ଶଶିକଳା, ଚାରୁଶୀଳା ଓ ବସନ୍ତ-ବାଳାଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଓ ଯଥା ସ୍ଥାନେ ଉପବେଶନ ।)

ପ୍ରମୀଳା—ନିର୍ମଳାବାଳା ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ବହୁକାଳର ବନ୍ଧୁ । ସେ ବିବାହ ହୋଇ ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରୁ ଚାଲି ଯାଉଅଛନ୍ତି । (ନିର୍ମଳା ପ୍ରତି) ନିର୍ମଳା, ତୁମ୍ଭେ ଯାଉଅଛ । ମୋର ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ

ଏତିକି ମାତ୍ର ଅନୁରୋଧ, ତୁମ୍ଭେ ଯେପରି ନାରୀର ସମ୍ମାନ କେବେ ବିସ୍ମୃତ ନ ହୁଅ । ନରଠାରୁ ନାରୀ କୌଣସି ଗୁଣରେ ନ୍ୟୂନ ନୁହେଁ । ନରର ଗୋଟାଏ ବୃଥା ଅହଂକାର ଅଛି ଯେ ସେ ନାରୀଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ନରଜାତିର ସେ ଅହଂକାର ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା କାରଣ ତୁମ୍ଭେ ସଦା ସର୍ବଦା ଯତ୍ନ କରିବ ।

ଶଶିକଳା—ନିର୍ମଳା ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ନେତ୍ରୀ । ନିର୍ମଳା ଯଥା କାର୍ଯ୍ୟରେ ତଥା ବାକ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ନାରୀଜାତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଜାଏ ରଖି ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ଓ ଭକ୍ତି ଉପାର୍ଜନ କରିଅଛନ୍ତି । ଆଜି ବିବାହ କରୁଅଛନ୍ତି ବୋଲି କଦାଚ ସେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସେ ବିସ୍ମୃତ ହେବେ ନାହିଁ । ପୁରୁଷ-ଜାତିର ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ ସହିତ ବ୍ୟବହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଘୃଣା-ଜନକ, ବିଶେଷ କଦର୍ଯ୍ୟ, ବିଶେଷ ନିନ୍ଦନୀୟ । ପୁରୁଷ-ଜାତିକୁ ଦମନ କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାରୀର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ନିର୍ମଳା ନିଜେ ଏହି ମତ ବରାବର ପ୍ରଚାର କରିଅଛନ୍ତି । ସେ କଦାଚ ସେ ମତ ବିସ୍ମୃତ ହେବେ ନାହିଁ ।

ବସନ୍ତବାଳା—ନିର୍ମଳା ଆଜି ଏକଜଣ ପୁରୁଷକୁ ବିବାହ କରୁଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେ ନାରୀ ଜାତିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଭୁଲିଯିବେ ଏହା କଦାପି ହୋଇ ନପାରେ; ମୋହର ବିଶ୍ୱାସ ନାରୀର ପୁରୁଷ ସହିତ ବିବାହ ଏହି ଶେଷ । ଏହା ପରେ ଆଉ ଯେପରି ପୁରୁଷ ସହିତ ନାରୀର ବିବାହ ନହେଉ । ପୁରୁଷ ଜାତି ଅପେକ୍ଷା ଅମ୍ଭେମାନେ କୌଣସି ଗୁଣରେ ନ୍ୟୂନ ନୋହୁଁ । ଜଗତରେ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଯାହା ପୁରୁଷମାନେ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ମାତ୍ର ନାରୀମାନେ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ମୋହର ବିବେଚନାରେ ଆଉ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଅମ୍ଭେମାନେ ବିବାହ ନ କରି ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରିବାକୁ ହେବ

ପୁରୁଷର ବିନା ସାହାଯ୍ୟରେ ସଂସାର କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇ ପାରିବାକୁ ହେବ ।

ଗୁରୁଣୀଳା — ପୁରୁଷଜାତିର ମୂଳ ଉତ୍ପାଟନ କରିବାକୁ ହେବ । ନାରୀର ବିବାହ ନାରୀ ସହିତ ହେବ ଓ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ ପ୍ରଥା ବନ୍ଦକରି କେବଳ ନାରୀ ପ୍ରଥା କରିବାକୁ ହେବ ।

ଜଗତ ନାରୀମୟ ହୋଇଯିବ । ପୁରୁଷ ଜାତି ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ! କେବଳ ନାରୀ ରାଜତ୍ୱ କରିବ ।

(ବାଳିକାମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ)

ଗୀତ ।

ନ୍ୟାଯ୍ୟ ତନ୍ତ୍ର   ନ୍ୟାଯ୍ୟ ତନ୍ତ୍ର
ରାଜ୍ୟ କରିବେ ନାରୀ ।
ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିବା   ଅର୍ଯ୍ୟ-ଭୂମାରୀ
ଈର୍ଯ୍ୟା ନ ହେବେ କାହାରି ।
ଅସ୍ତ୍ର ଧରିବା   ସମର କ୍ଷେତ୍ରେ
ବସ୍ତ୍ର ନ ଢାଙ୍କି   ଏଥର ଗାତ୍ରେ
ବେତ୍ର ମାରିବା   ପୁରୁଷ ଗାତ୍ରେ
ପୁରୁଷ ଯଦ କାରି
ପୁରୁଷ ଯଦ କାରି
ପୁରୁଷ ଯଦ କାରି
ପୁରୁଷ ହୋଇବେ   ରମଣୀ-ଭକ୍ତ
ରମଣୀ ଶୋଷିବେ   ପୁରୁଷ ରକ୍ତ
ଧରିବା କଲମ   ଧରିବା କଲମ
ଶକ୍ତ ହୁକୁମ ଜାରି ।
ଶକ୍ତ ହୁକୁମ ଜାରି ।
ଶକ୍ତ ହୁକୁମ ଜାରି ।

—o✱o—

୨ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ରାଜପଥ ।

(ମଧୁସୂଦନ, ଚନ୍ଦର ଓ ଗୁରୁଚରଣ ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—କେତେଦୂର, ଆଉ କେତେଦୂର ।

ଗୁରୁ—ନାହିଁ ଆଉ ବେଶି ଦୂର ନୁହେଁ, ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି ।

ମଧୁ—ଯାହାହେଉ ବାପ ମୁଁ ତତେ କୋଟି କଲ୍ୟାଣ କରୁଚି । ତୁ ମୋତେ ବହୁତ ଲଜ୍ଜାରୁ ରକ୍ଷାକଲୁ । ମୋ ମୁହଁ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ପାରି ନ ଥାନ୍ତି । ବାହା ବାହା । ବୋହୂଟି କେମିତିକା ?

ଗୁରୁ—ବୋହୂଟି ଭଲ । ଆପଣ ଚାଲନ୍ତୁ ଦେଖିବେ ।

ମଧୁ—ଅଉ ଟଙ୍କା (ଚଦରକୁ ଦେଖାଇ କରି) ଗଲେ ନାହିଁ ନାହିଁ, ଖାଇଗଲେ ଖାଇଗଲେ । ଆଉ କହିବି ନାହିଁ, କେବେ କହିବି ନାହିଁ । ମା ମା ମୋତେ ରକ୍ଷାକର, ରକ୍ଷାକର । ଆଉ କେବେ ଟଙ୍କା ନାଁ ଧରିବିନାହିଁ ।

ଗୁରୁ—ଟଙ୍କା କଥା ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ପୁଅ ବିବାହ କରି ବୋହୂଟିକୁ ଘରକୁ ଆଣନ୍ତୁ । ବୋହୂଟି ମନ ମୁତାବକ ହେଲେ ସବୁ ସୁଖର କଥା ହେବ ।

ମଧୁ—ବୋହୂଟି ଭଲ, ନା ? ହଉ ହଉ । ଚାଲ ବାପ ଚାଲ । ଚନ୍ଦର ! ଉଠରେ ଚନ୍ଦର ।

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ।

ମଧୁ—ସେ ସେ ସେ ସମର୍ପଣିଆ ଯୋତୁକଟା ଆଣିଚୁଟି ?

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ହଁ ଆଣିଚି !

ମଧୁ—ହସ୍ତଗଣ୍ଠି ପିଟା ଶାଢ଼ୀଖଣ୍ଡ ?

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଣିଚି ଆଣିଚି ।

ମଧୁ—ଆଉ—ମୋ ମୋ ମୋ ମୋଲକି ମଠା ଯୋଡ଼େ ?

ଚନ୍ଦ୍ର—ସାଆନ୍ତେ ସବୁ ଆଣିଚି ଚାଲନ୍ତୁ ।

ମଧୁ—ହଉ ହଉ ଥ ଥ ଥ ।

(ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

୩ୟ ଦୃଶ୍ୟ ।

ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ।

(ସୁଧୀର ପ୍ରବେଶ)

ସୁଧୀ—ସୁଧୀ ଗୋଟେଇଁ ଖାଇ ଏକା ଧନ ଭୁଲରୁ ବାହାର । କାହିଁ କମ ! କୋଉ କଥାକୁ ! ମୁଁ ଅଉ କଣ ମାଇକିନିଆ ନୁହେ ନା କଣ ! ସମସ୍ତେ ଜାମା ପିନ୍ଧିଲ, ଯୋତା ମାଡ଼ିଲ, ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ିଲ । ସୁଧୀ ଗୋଟେଇଁ ଖାଇ କପାଳରେ ଯୋଉ ପଢ଼ିବାକୁ ସେଇ ପଢ଼ିବା । କିଅଁ ! ମନ୍ତ୍ରେ କଣ ପାଠ ପଢ଼ି ଅସିବ ନାହିଁ ନା ନାଟ କରି ଆସିବ ନାହିଁ ମ । ହଉ ହଉ ଯାଉ ବାହାଘରଟା । ଯାଉ । ତେବେ ଯାଇ କଥା ବାରତା । ଏଇଖିଣି କିଛୁ କହୁ ନାହିଁ ପରା, ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ରହିଛି । ବାହାଘର ଗଲେ ସବୁ କଥା ।

ଗୀତ ।

ନାହିଁ ନାହିଁ ନାହିଁ ନାହିଁ　　ନ ଯିବି ପଢ଼ିବା ।
ପାଠ ପଢ଼ିଲ　ସବୁ ଛାଡ଼ିଲ
ମୁ କାହିଁକି　ଆଉ ଏଣିକି
ଅ ଆ ଅ ଆ　ଏପରି
କଣ୍ଠ ପଖାଳୁ　ମରେଁ ଛାଡ଼ି ଅଇଲା ।
(ଏବେ) ଛାଡ଼ିଲୁ　ନଇଭାତ ସବୁ ମଲା ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

୪ର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ ।

ବିବାହ ମଣ୍ଡପ ।

(ପଦ୍ମନାଭ ଓ ନିର୍ମଳାବାଳା ବର କନ୍ୟା ବେଶରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବଗଣ ଯଥା ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ଉପବିଷ୍ଟ ଓ ଦଣ୍ଡାୟମାନ, ମଧୁସୂଦନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ପ୍ରବେଶ)

ମଧୁ—(ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ) କରେ ଚନ୍ଦର ! ଚନ୍ଦର ! କରେ ଏଏ କଣ ! ଏଏ କଣ ରେ ଚନ୍ଦର ! ମୋତେ ତୁ କୋଉଠିକି ଆଣିଲୁ ରେ ଚନ୍ଦର ! ମୁଁ କୋଉଠି ଆସି ପଡ଼ିଗଲି ରେ ଚନ୍ଦର । ଚନ୍ଦର ! ଚନ୍ଦର !

ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ।
ମଧୁ—ଚନ୍ଦର ।
ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ।
ମଧୁ—ଚନ୍ଦର ।
ଚନ୍ଦ୍ର—ଆଜ୍ଞା ।

ମଧୁ—ଏବେ ମୋତେ ତୁ କୋଉଠିକି ଆଣିଲୁ ରେ ଚନ୍ଦର । ମୋତେ ତୁ କଣ କଲୁ ରେ ଚନ୍ଦର ! ପଦଆକୁ ଫେର ଯୋଗନା ଗିରାଇଲୁ ରେ ଚନ୍ଦର । ଏବେ ପଦଆ ତୁ କଣ କଲୁ ରେ ପଦଆ ! (ରୋଦନ) ଏବେ ପଦଆ, ଏବେ ପଦଆ, ଏବେ ସେଇଠା କଣ ଖାଇ ନା ଅଣ୍ଡିର ରେ ପଦଆ । ତୁ କଣ କଲୁ ରେ ପଦଆ (ରୋଦନ)

ବରକନ୍ୟା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ—ଅସଭ୍ୟ, ବର୍ବର, ମୂର୍ଖ, ଦୂର ହୁଅ ଏଠାରୁ ।

ମଧୁ—(ରୋଦନ କରି କରି) ଏବେ ପଦଆ ତୁ ମୋ କୁଳ ବୁଡ଼ାଇଲୁ ରେ ପଦଆ । ତୋ ହାତରୁ ପିଣ୍ଡ ମୁଠା ପାଇବି ବୋଲି କେତେ ଆଶା କରିଥିଲି ରେ ପଦଆ । ତୁ ମୋ କପାଳ ବୁଡ଼େଇଲୁ ରେ ପଦଆ, ତୁ କଣ କଲୁ ରେ ପଦଆ । ଏ ଡାକୁଣୀକି କାହିଁକି ଛାଡ଼ିଦେଲୁ ରେ ପଦଆ (ରୋଦନ)

ବରକନ୍ୟା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ—ଅସଭ୍ୟ, ବର୍ବର, ପଶୁ (ଉତ୍ଥାନ ଓ ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣର ଉଦ୍ୟମ)

ମଧୁ—ଚନ୍ଦର ! ଚନ୍ଦର (ଦୀର୍ଘ ଚିତ୍କାର)

ପଟକ୍ଷେପ ।

Printed by H. K. Das. Chandrodaya Press, Cuttack.

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭଗବତଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ

ପୁସ୍ତକାବଳୀ ।

ସୁଶୀଳା	ନାଟକ	ଟ ୦ ୫
ରକ୍ତମାଳ	,,	ଟ ୦ ୫୵
ସଂସାର ଚକ୍ର	,,	ଟ ୦ ୫
ନନ୍ଦକେଶରୀ	,,	ଟ ୦ ।୵
କଟକ ବିଜୟ	,,	ଟ ୦ ୫
ଅଦ୍ଭୁତ ଆଦର୍ଶ (ପ୍ରହସନ)		ଟ ୦ ୵
ଯୌତୁକ	,,	ଟ ୦ ୷
ଗୀତ ଲହରୀ		ଟ ୦ ୫୵
ଶ୍ୟାମ ଦାସ		ଟ ୦ /
ଭରଣ ପାସନ୍ତ ତମ		ଟ ୦ /
ପାନ୍ତଅ ବାନ୍ଧା		ଟ ୦ /
ମାନ୍ୟବର		ଟ ୦ ‹୬
ନୂଆଯୋଗୀ		ଟ ୦ ‹୬
ସେଠ ସୁନାରୀ		ଟ ୦ ‹୩
ସେଠ ଭିକାରୀ		ଟ ୦ ‹୬
ନେତା		ଟ ୦ /

ଉପରୋକ୍ତ ପୁସ୍ତକମାନ କଟକର ସମସ୍ତ ପୁସ୍ତକାଳୟମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ସ୍ଥାନରେ ମିଳେ ।

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ—ଶ୍ରୀହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ,
ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ପ୍ରେସ୍ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ପୁସ୍ତକାଳୟ,
ସା: ବାଲୁବଜାର, ପୋ: ଅ: ଚାନ୍ଦନୀଚଉକ—କଟକ ।